

Itineraris Artístics autoplanificats

EL TEATRE: CUINAR LA REALITAT

Xavier Boada

Marc Teòric

Què anem a fer?

Una mirada sobre l'art escènic que intenti delimitar-ne el terreny que ocupa entre les arts paral·leles, sobre quins objectes humans i socials treballa i quina finalitat ha de buscar.

Aviso ara, que seré tendenciós en aquesta exposició.

1. Partim del principi d'entendre el teatre com a un art propi.

Basem aquesta afirmació en el fet que les arts escèniques tenen un origen molt anterior a la majoria d'altres disciplines artístiques. (Abans que la música, probablement abans que la pintura, abans que l'arquitectura i l'escultura i, per descomptat abans que la literatura).

Pensem un moment en el bruixot de la tribu.

En l'aparició dels mites tribals hi trobem immediatament l'aparició del ritus i de la metàfora (poesia), expressada en la re-presentació (Acció teatral i dansa al servei d'una funció transcendent encarnada pel bruixot –sacerdot- de la tribu i, sovint, per tota la tribu com a actors necessaris de la cerimònia ritual).

Des de fa 2 mil·lennis, la literatura ha fet sovint una apropiació excessiva de l'art teatral, en el sentit que hem confós dos camps que són diferents (encara que puguin confluir), **El text dramàtic i l'acte teatral**.

D'aquesta apropiació també n'ha resultat perjudicat o limitat l'**acte poètic**, massa sovint cedit a l'àmbit literari.

La metàfora, com a essència de la poesia forma part essencial de l'art escènic, i sovint sense dependre de la literatura. (Teatre oriental i representació del mar amb una tela de seda).

Partint d'aquests apriorismes, que es poden compartir, o no, endinsem-nos en una altra pregunta:

2. Quin hauria de ser l'objecte i la finalitat de l'art escènic?

L'objecte sobre el qual treballa el teatre són les **emocions humanes** (en qualsevol de les seves orientacions) i la **realitat social** (en totes les seves manifestacions).

Aquest resultat de re-presentació compleix una tasca **higiènica i ètica**. (A voltes també terapèutica).

Per tant, aquests compromisos que adquireix l'acte teatral ens demanaran, a aquells que el practiquem, posar el focus sobre **la veritat que s'amaga darrera la realitat aparent** i a

utilitzar el vast món emocional i sòcio-emocional per aconseguir el resultat: **catarsi (o connexió empàtica d'alt voltatge entre l'actor i l'espectador)**.

Distingiríem doncs, d'entrada entre dues concepcions allunyades entre sí.

Un acte teatral amb vocació arqueològica. Sovint lligat a textos literaris i que, sovint, està dirigit a satisfer l'iniciat o l'intel·lectual, és a dir, a una **elit cultural**.

Un acte teatral amb vocació d'interpel·lació a l'espectador, que busca incomodar-lo i fer-lo reflexionar i fins i tot il·luminar-lo (en qualsevol dels estils inventats: Tragèdia, tragicomèdia, drama o comèdia).

Ja he avisat que seria tendenciós. Jo crec que el teatre ha de buscar la segona finalitat.

3. Quines eines, quins principis?

Si admetem aquesta concepció de l'acte teatral no ens hauríem de desviar de la nostra intenció.

- **Fugir de l'espectacle.**

Entès com un desplegament espaterrant ("épater les bourgeois") de mitjans, el teatre s'allunya de la funció higiènica i transgressora.

La meua aposta és per un teatre pobre en essència que atengui a la màxima: **economia de mitjans**.

(Recordem la piscina d'Àngels a Amèrica i la seda dels orientals a l'hora de dir aigua).

I per a l'actor: allò que es pugui dir amb un silenci, que no es digui amb un gest. Allò que es pugui dir amb un gest que no es digui amb un moviment. Allò que no es pugui dir ni amb un silenci ni un gest ni un moviment que es dugui amb paraules. D'allò que queda fora de l'abast, d'allò que un actor pot suggerir per sí mateix, se n'hauria d'encarregar un vestuari i una escenografia simple i concreta.

- **Tenir un immens respecte per la tradició.**

L'exemple del contrari d'aquest principi el tenim en els "experiments" que, sobretot en el món de les arts plàstiques, s'han dut a terme durant el segle XX i que han intentat trencar amb la tradició. Resultat: sovint **el no res i la desorientació**, quan no és la generació d'una elit amb interessos econòmics davant de les arts plàstiques.

Aquests mateixos experiments no suporten la prova de l'acte escènic. On no hi ha identificació i/o empatia, catarsi, no hi ha acte teatral. Més d'un teatre s'ha buidat a causa del trencament amb la tradició amb la pretensió que algú ha tingut de ser un nou "jo únic" des del qual s'inicia alguna cosa pretesament nova.

La tradició s'empeny però no es trenca, doncs.

- **Cuinar la realitat.**

La realitat crua i directa no ofereix resultats artístics.

Ha de ser manipulada, **cuinada**, per adquirir la condició d'acte poètic. Aquesta cuina és la tasca de qui actua, però sobretot de qui teixeix una dramatúrgia, posant els accents emocionals i rítmics allà on cal (accents que passen sovint desapercebuts en el món real). El resultat és una veritat més profunda que la realitat mateixa. Hem posat el focus sobre la veritat oculta de la què parlàvem.

(Ex: llarg monòleg de la mort de Hamlet. Ex: Serrallonga dels Joglars).

- **El teatre és un ofici.**

Diu David Mamet que no serveix de res conèixer tota la història de la boxa quan pugues al ring.

En teatre passa alguna cosa semblant.

La repetició (coneguda com assaig), és la mare d'un bon resultat.

El talent és indispensable però malauradament no evoluciona per sí mateix.

Cal la disciplina (repetició).

La fórmula doncs, seria: **talent + disciplina + sort** (on la tercera condició no depèn de nosaltres).

En podríem anar parlant, però anem a l'experimentació....